

LA VEU DE CATALUNYA

SETMANARI POPULAR

PRO ARIS ET FOCIS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Dormitori de Sant Francesch, núm. 5, Imprempta «La Catalana.»

Sumari: Lo que cal fer, per N. Verdager y Callis.—Noves declaracions d' En Durán y Bas.—Notes tristes. Recort al meu fill, (poesia) per Joseph Fraquet y Serra.—Lo que diu D. Joaquim Costa, (acabament).—Victoria Penya d' Amer.—Moviment Regionalista —Dietari del Principat.—BOTLLETÍ SETMANAL.—Etemérides.—Santoral.

LO QUE CAL FER

Los catalanistes en pochys anys hem sigut una pila de coses: de primer *cuatro poetas* ignorants; despres *media docena de locos* dignes de Sant Boy; mes tart *criminales* candidats á pudrirnos en los calabozos de Montjuich. Ara les coses s' han mudat; aquells qui 'ns feyen passar per aquestes baquetes, se 'ns miren tots rumiatius, y 's pregunten si tal vegada aquells poetas, aquells boigs y aquells criminals son los savis qui tenen lo secret d' aquesta regeneració d' Espanya que tothom avuy reconeix d' urgent necessitat.

Lo regionalisme, lo catalanisme, açó que no hi ha pas gayre deyen que era mania d' uns quants catalans bretols y somia-truytes, fins des de Madrid y tot ho miren ara com una bandera que pot conduhir la Espanya á la conquesta de les altres ahon s' assoleyen y crexen los pobles civilisats. *El Liberal*, aquell diari de *mayor circulacion*, que suara mes que cap altre 's distingí en bescantarnos de cervells-girats y en demanar pera nosaltres los grilletts de les presons, ha obert ses columnes al examen de nostres doctrines, estampanthi judicis en que les idees catalanistes y fins los qui les hem sostingut y defensám, hi tenim consideració d' esperança casi bé única de la redempció d' Espanya.

Aquest cambi dels qui 's diuen directors de la *opinió espanyola*, no 's funda en altre motiu que en les noves orientacions de la *opinió catalana*.

En Duran y Bas ho ha dit en lo mateix *Liberal*: la onada regionalista creix ací de tal manera que avuy es tendencia de la opinió pública.

A Catalunya la desgracia, 'ls colps, han fet savi á tothom; prou que 'ls catalanistes estavam

cansats d' avisarho á tots los catalans: «No us voleu decidir á venir bonament, per afecte y per convicció, á defensar nostra bandera de revindicacions patriòtiques, però vos hi farán venir les decepcions, les bastonades, y l' arruinament.» Qui es que ara no veu clar que la salvació de Catalunya únicament pot venir d' un afluxament de llaços ab los pobles d' Ebre enllá, d' una organissació de nostra terra que li permeti viure y prosperar mitjansant la aplicació del propi seny á la administració de lo seu? També ho ha indicat molt bé En Duran y Bas en ses últimes declaracions: molts dels catalans avuy convertits al regionalisme no se 'n donen compte, però 'l cert es que venen á lligar coses molt velles ab altres que han de venir, que avuy se posen á ser de debó fills de sos passats, dels que formaren á Catalunya y la feren gloriosa y próspera en la llibertat. Fins á cert punt, avuy tots los catalans son catalanistes.

Fins á cert punt dihém, puix per lo que hem indicat del motiu determinador de la conversió, molts catalans no han encara recorregut tot lo encadenament de deduccions que porten á la integritat de la aspiració catalanista. Però, respecte d' alguns punts, y certament d' aquells que mes segurament han d' empenyer fins al cap d' allá del camí de la lógica que 'ns ha fet catalanistes á nosaltres, l' acort es general. Açó se sent, y 's palpa avuy en totes les manifestacions de la opinió catalana. Tant patent y tant estensa es aquesta realitat, que be 'ns podém estalviar de assenyalarne fins les principals revelacions.

Aquest fet, que es pera nostra causa, y pera nosaltres que la hem defensada en la casi soletat y sots la pluja de mal aguantar dels menyspreus y dels impropis dels de fora y dels de casa, 'ns imposa 'l dever de vetllar ara mes que may per la integritat y puresa de nostra bandera,

d' un cantó, y, d' un altre, per la finalitat de fer pràctichs los lemes que 'n resumexen lo significat.

L' acort que, com hem dit, hi ha avuy á Catalunya respecte d' algunes aspiracions fonamentals del Catalanisme, vol dir que es hora d' anar resoltament á la realisació de tals aspiracions. Y hem de procurar que aquesta bona ocasió no passi sense profit.

—¿Qué fer? No tenim pas la pretensió d' haver trobat la fórmula única ni la millor de lo que cal fer al obgete indicat; pero tenim sobre açó una opinió y cumplim nostre dever manifestant-la. Héusela aquí:

L' acort dels catalans respecte de la necessitat d' obtenir pera nostra patria certes autonomies, existeix ara y 's veu en una pila de manifestacions variadíssimes y esbarriades, d' individus, de corporacions, d' associacions, de periodichs, etc. Pera un polítich de debó, aquest mateix desllogament, aquest esbarriament de les manifestacions, es lo més imponent del fet y lo que prova més la sinceritat y la força ab que 's realisa; més, pera 'ls politicayres que en la Espanya s' estilen no es la realitat de les coses lo que 'ls fa aténdreles, sino la força que tenen pera destorbarlos la pau y tranquil·litat en lo goig del poder. Ja pot ser extesa, vigorosa y arrelada una aspiració de la massa dels governats ó d' una part d' ella, mentres la aspiració está quieta, mentres no crida y no amenassa pertorbar lo que pera ells es l' orde polítich, no 'n fan altre estat, com si no hi fos; pero que les manifestacions d' aquesta aspiració se somoguin, que 's concertin, y que 'ls sospirs esparpillats se reunixin en un clam de multitut, y allavors los nostres politicayres adressen les orelles, escolten, atenen y fan tots los possibles pera dexar satisfet, y aixís fer callar, aquella remor inquietadora.

Es, donchs, la nostra opinió que si lo que En Duran y Bas ha dit que es avuy una tendencia de la opinió catalana, y nosaltres, ab rahó, axecarém á la categoria de voler general de Catalunya, no te altres manifestacions que les actuals, nombroses, valiosíssimes, però aislades, passarà la oportunitat sense que practicament se conseguexi gran cosa ó pot-ser res. Però si aquestes manifestacions fossen concertades en una manifestació colectiva feta als governants, als qui digués, per medi de representacions de tot Catalunya, que, en vista de la situació d' Espanya y dels grossos perills que amenassen, Catalunya vol salvarse á ella mateixa y mirar de contribu-

hir á la regeneració del Estat, mitjansant l'establiment en ella de les autonomies que, com queda dit, avuy tots los catalans regonexen immediatament necessaries, los governants, sien los qui sien, no podrán ferhi 'l sort; y assegurariam no haver format en va resolucions saludables, reflexionades devant de les desgracies presents y del pervenir negríssim á que caminém.

N. VERDAGUER Y CALLÍS.

NOVES DECLARACIONS D' EN DURAN Y BAS

Al redactor de *El Liberal*, de Madrid, enviat aquí pera recullir manifestacions de la opinió catalana en aquests temps de crisis nacional, va ferli En Duran y Bas les següents declaracions, que publicá aquell diari en sa edició del 27 del prop-passat mes d' Octubre, y que nosaltres traduhim sense comentaris, esperant á ferlos quan no tinguém lo perill de que 'l llapis roig nos fassi dir lo que no tenim ganes de dir.

Heusaquí les paraules d' En Duran y Bas:

«Propagador dels mes antichs á Espanya de les teories de la escola històrica entesa amplament, puig apliqué son criteri com catedràtich en 1850 en la Universitat, y com escriptor en 1855 en lo *Diario de Barcelona* y en mos *Estudios políticos*, han format des de llavors ma doctrina jurídica y política les lleys eternes del orde moral, los principis fonamentals del orde social, los elements constitutius de nostra nacionalitat—idéntichs en alguns punts, diversos en altres, en los diferents territoris de la Península—y les llegendes necessitats de cada época en nostre pays,

Per açó he seguit constantment lo moviment regionalista á Espanya, ab lo doble interès del honor d' escola y del home polítich qui, indocil per naturalesa á la disciplina de partit, ha cregut sempre contra pràctiques oposades, qué governar es dirigir l' esbandiment y la aplicació de les forces socials envers la civilisació dels pobles, dintre de les condicions de temps y de lloch.

Responent ara sobre 'l meu concepte pertorcant al regionalisme de Catalunya, que es onada que munta, he de dir que no 'm reconech ab prou autoritat pera esser consultat; que crech, ab tot, poguer contribuir á que 'l fet social sia ben conegut; y que, respecte á solucions, consideraré en son dia que tinch lo dever d' axamplar en lo Senat les poques que á corre-cuyta, per falta de temps, pogui apuntar com idees de política general, y mes que en cap altre concepte

en lo de indicació d'un criteri, en mon darrer discurs pronunciat en aquella Cambra. És probable que allà, en forma de proposicions, de llei ó en altra mes apropiada, desentrotlli allavors lo que en periódichs y en les Corts he dit sobre alguns punts; tan mes de quaranta anys, no solament sobre lo que 's refereix al esperit regionalista, sinó sobre reformes que considero essencials é immediates en l'orde parlamentari, en lo sistema electoral, en tots los organismes y funcions de la Administració general y local, en Instrucció pública, en l'orde jurídic, en lo tributari y, ab ell, en les grans institucions de foment de la riquesa de la nació, y en l'organisme de les relacions en que han de viure los qui concorren á la producció, des de 'ls qui en ella representen la acció del capital fins als qui hi cooperen ab la aplicació immediata de llur intel·ligència y de llurs forces musculars. En molts indrets les meves solucions s'adirán, sens dupte, quan no per son esperit, ab no poques de les de cada localitat pera sa vida històrica.

Es de doldre que á Espanya los governs y 'ls partits viscan més la vida de la imaginació que la de la observació dels fets. Los estadistes estrangers següen sovint la llur nació; se posen frech á frech ab les classes influents en la societat, y poden apreciar directament los fets y llurs causes; diferent sol ser la conducta dels polítichs espanyols, los qui, si següen lo pays, bon goig que 's comuniquin ab ningú, tret dels homens ab qui compartexen les opinions que representen; y si, des de les altures del poder volen aplicar lo que han observat en l'estranger, desconexen molt sovint, si hi han á Espanya condicions apropiades pera establirho, ó si pera açó cal que les idees y les costums se preparin ab temps pera acceptarho y dextarli llevar fruyts, ¡Quant han contribuït les tendències al cosmo-politisme, y les daleres d'uniformitat á destruir institucions útils y á ferne perdre d'altres que, introduhides ab prudència, haurien arrelat ab lo temps y adquirint força secular!

Aquestes idees no son agenes á la apreciació del regionalisme á Catalunya. De moment es impossible desconexer un fet, ó sia que, en pochs mesos, s'ha convertit en una tendència de la opinió pública, tendència que tindrà una durada més curta ó més llarga, pero que avuy no pot ignorarse en sa realitat ni menysprearse en sa influencia. Y fets d'aquesta mena mereixen ser coneguts, anch que sia per damunt, en llurs origen, extensió y possible avenir.

Pera judicar be en son origen lo regionalisme de Catalunya com á tendència, cal atendre á la formació y esbandiment de la antiga nacionalitat catalana, á la manera com aquesta s'ajuntá á la de Castilla; al orde de relacions en que han viscut abducs; unides, no confoses; á la reaparició de ses diferències històriques, ab revelacions d'antagonisme, en la época contemporànea; á les causes que justifiquen, per uns, que expliquen per altres, les formes que han pres les manifestacions de tals diferències, y als diferents judicis que poden ferse sobre si sempre han estat latents exes causes, y si hi ha exageració en uns en presentarles com á memories d'agravis, ó hi ha hagut imprevisió ó temeritat en altres, al no atendreles oportunament, y, al revés, augmentarles y provocar rancúnies. Altres influències poden haver contribuït al origen y crexensa del regionalisme á Catalunya; mes les de pur caràcter literari, les de naturalesa econòmica, y molt en particular les escomeses á la legislació catalana y á la llengua del pays, sobre tot les dues últimes, mes que distintes, son expressió enérgica de la causa històrica abans expressada. Si aquesta causa hagués de condensarse en poques paraules, com á forma del pensament de lo que 's nomena *catalanisme*, podria dirse que hi ha un poble ab vida històrica, qui no vol morir en braços d'un altre sense que li repugni viure ab ell com á germà.

En quant á la força y extensió del regionalisme en los dies d'ara, cal distingir entre 'ls tres acoblaments qui actualment nodrexen en Catalunya la opinió pública vers aytal direcció.

Hi han regionalistes de doctrina, regionalistes de sentiment, y regionalistes d'ocasió. Los primers son los més antichs. Gent d'il·lustració y de conviccions, ardenta en sa fe y activa per l'entusiasme, no 's queden pas en la propaganda; atenen á la organisació de ses forces y van invadint successivament les principals Corporacions del pays; sa última aspiració es la autonomia de Catalunya, però dins d'Espanya, com Estat que podriam dir peninsular. Defensen sa doctrina en lo terrenó de la sociologia, de la història y ab l'exemple d'altres nacions; y 'ls més pensadors sostenen que la obra ha de ser lenta, pero continua; que ha de ferse, pera lo definitiu, un treball d'educació en lo pays; pero que des d'ara, ha de comensar la tasca en alguns ordes.

Los regionalistes de sentiment, uns ho son per pur y entusiasta amor á Catalunya á la que

han vist molts cops maltractada en son caràcter, en ses tradicions y en sos lligitims interessos; y altres per antagonismes de raça, en lo que—convé regonexeh—no 'ls dexen endarrera fills d' altres provincies, segurament no 'ls mes ilustrats y de mes enlayrats sentiments, puix sortosament n' hi ha en les metexes de tant dignes com los millors de Catalunya, de viure plegats en hermosa confraternitat.

Y formen la darrera mena 'ls convertits ara mateix al regionalisme, y que, justament adolorits per lo dany que han sofert en sos lligitims interessos, mercès á antichs erros de la Administració central y á la pèrdua de nostre poderiu colonial, ó cansats del impenitent esperit d' absorció per part del poder central y de sos representants, axis com de veure bescantada sempre de *provincialisme* tota defensa dels lligitims interessos locals, giren los ulls endarrera y consideren que á nostra decadència política y econòmica han contribuït en gran part nostres sistemes de govern y la direcció que 'l poder central ha donat á la política general del pays.

Per sentiment de reacció, mes que per moviment reflexiu, han vingut les classes industrials y mercantils, sobre tot, á aumentar la força del regionalisme á Catalunya; y ab tendència especialment inspirada en los interessos materials, tant ó mes que en los d' altra mena, cerquen avuy un cambi radical en los organismes polítics, administratius y econòmichs del pays, en lo fons, mes que com á convicció, com á protesta; mes que com á nou sistema, elaborat reflexivament, com á condemna d' aquell en que han viscut los qui poden ser responsables de nostres desastres presents, de nostra positiva decadència.

¿Pot predirse l' pervenir de lo que, en la actualitat, no 's pot negar que es tendència bastant general de la opinió en Catalunya? Essent real aquest fet ¿será donat lo valor degut á sa importància d' avuy, y á la transcendència que en lo dia de demà podria tenir lo complert rebutjament d' aquella tendència, en los organismes del Estat? ¿Influirán los prejudicis en menysprear-la, ó al revés, considerant-la com un factor en la gravetat dels nombrosos problemes pendents de solució en nostra patria, será objecte d' estudi ab enlayrat esperit de previsió, ab verdader sentit de concordia, com á un dels múltiples elements pera la regeneració política de nostre pays? Sia ab criteri oportunista, sia ab verdader pensament de govern ¿será estudiat,

pera realitzar-se á mida que corresponga, lo que en la doctrina general del regionalisme hi hagi de immediatament admissible y pràctic; lo que requiesca condicions de successiva educació en lo pays; y lo que pera mes endavant exigexi reformes generals en lo sistema total de la governació del Estat, pera armonisar ab ell aquelles altres que en lo curs dels temps puguin introduhir-se, de caràcter purament regional?

Que la regeneració del pays es necessaria, vaig ser dels primers de dirho, fa dos mesos, en lo *Diario de Barcelona*; ne fa un ó no gayre mes en lo Senat; ¿quí s' h' axecat á contradirho? Donchs be; si aviat no 's recorre als diferents remeys radicals que son indispensables pera conseguirla, no ab poch temps y com per art de encantament, sinó ab treball incansable, ab actes de diferents menes, ab nombrosos esforços, ab terms y enlayrats propòsits, ab ample esperit de renovació de lo passat y de lo desprestigiat; atenent tant als interessos morals com als materials del pays, puix en son conjunt se resumeix la vida nacional; y pera exa patriòtica empresa no 's tenen en compte totes les forces, totes les tendències, totes les aspiracions, en quant sien rahonables y pràctiques, demanant concell á la historia y á la experiència, los problemes socials quedarán com estaven; y no ha de ser en l' estat de pertorbació de les idees, de la inseguretat en los interessos y pot ser d' efervescència en les passions, per ahon podrá arribarse á la regeneració de la patria.»

NOTES TRISTES

RECORT AL MEU FILL

¡Ditxós de tú que á bon hora
vas deixá aquest mon mesquí!
ja ton pare avuy no 't plora:
¡quí t' hagués pogut seguir!

De la terra sols probares
la amargor del sofriment,
may la angunia exprimentares
del crudel remordiment.

May la enveja malehida
va clavarte 'l seu fibló,
ni les lluytes per la vida
desfullaren ta ilusió.

La teva ànima tan pura
com la flor del lliri blanch,
va axecá 'l vol á la altura
sens tacarse aquí ab lo fanch.

*Jo que porto ben malmeses
les entranyes pe'l dolor,
que de negre tinch impreses
totes les teles del copor,*

*¡cóm desitjo nit y día
reposar ben aprop teu
per gorir la melengia
que 'm consum, volgut fill meu!*

*Per ço al sentir la campana
del cap-vespre de difunts,
regonech la veu llunyana
que 'm diu:—¡prompte estarem junts!*

*Y arriba aquell so á ma orella
com la armonia més suáu,
y et veig brillar com la estrella
dessota d'un cel ben blau.*

*Los raigs de mundana gloria
trobo febles y mesquins:
¡com tú omplenas ma memoria,
ja res més pot cabrhi á dins!*

*Rubler de llum irisada
descobro 'l meu jorn derrer:
¡si per ferte una abressada
daria lo mon enter!*

JOSEPH FRANQUET Y SERRA

Diada dels Morts de 1898.

LO QUE DIU D. JOAQUIM COSTA

(Acabament.)

No; els programes deuen ser immediatament *gaceta-
bles*, convertits en articles de lleys sobre ensenyança, sobre
foment de la agricultura, sobre construcció de camins y
canals, sobre supressió de totes les construccions navals,
sobre la clausura de casi totes les Universitats, sobre re-
ducció del contingent del exèrcit. Si no son aixís, si no son
gacetales, no formaran opinió y no encarnaran en el pays
y no remeyaran sos mals.

Gacetales, en el criteri oportunista; d'aplicació, pera
l' instant de avuy, no 'l de demà. No interessa lo que 's
degué fer deu anys enrera; ni lo que 's farà deu anys des-
prés, sinó lo que es possible realisar en el moment present.
Que després, y en vista de les ensenyances dels fets, de la
rectificació positiva dels resultats obtinguts, de la experi-
ència y de la rahó el programa 's modificará. Y 's gover-
narà la nació, creant son dret, ses costúms, satisfent ses
necessitats, com feya 'l pretor romá, y com fan els ingle-
sos, á mida que 's desenrotlla la trama de la vida, ab ses
llicions, sos avisos, sos escarments y ses exemplars ense-
nyances.

En lloch de demanar diner á les Repúbliques hispano-
americanes pera la guerra, demanémlosel pera la pau, pera
auxiliar la creació d' institucions de progrés. Elles lo do-
narán á grapats, perque 'ls espanyols que allí viuen tenen
com ideal que nostra patria sia gran, que sa mate sia feliç.
¿Que ahon s' ha de buscar lo remey? Allí mateix hon

se de denunciá la culpa. Educadors del Museu pedagogich
y de la Normal, sociótechs de la Universitat de Oviedo y
Salamanca, colonistes de la Geogràfica, hidràulichs de
Aragó, financers de les Cámbres y Círcols industrials y
mercantils y alguns periodistes, molt pòchs, si hi ha possi-
ble redempció, ells possehexen los medis.

Per no haverse apropiat los uns als altres, per no haverse
comunicat sos esforços y sos programes; per no haverse
constituït en partit nacional y no haver plantat cara als
xerrayres y tahurs de la política, á tots aquests axams de
vididors, ha sobrevingut la catástrofe.

Ells, per descuyt, no les armes ni la premsa, no 'ls con-
servadors ni 'ls lliberals, han sigut los immediats causants
d' aquest tragich enfonsament de la patria.

No hi ha lloch aquí pera desenrotllos, y ni tan sols pera
enunciats de programes governamentals que 'ns portarian
massa lluny. Farem tan sols una rápida menció,

Millora de la instrucció primaria enlayrant la condició
social dels mestres, encomanant al Estat que fassa efectives
ses pagues, introduhint lo treball manual en los programes
de les escoles y atenant ab gran preferencia al desenrotllo
físich dels nens y á la formació de la individualitat y al ca-
ràcter, ab la mira de formar homes y ho sabis. Creació de
colegis pera pensionats espanyols en los principals centres
científichs europeus, etc.

Establiment urgent del segur sobre la vida, socorros mú-
tuos y caxes de retiro pera 'ls pagesos y mossos del camp,
menestrals, obrers de la industria y comerciants, en tota la
nació, per iniciativa del Estat y baix sa direcció y patronat,
fent extensiva á tots los espanyols la hermosa institució de
les Germandats, creada pera 'ls militars y empleats en lo si-
gle passat, segons se troba ja establert, en una ó altre for-
ma, en les nacions més conservadores: Alemanya, Inglaterra,
Austria; com en les més democràtiques: Italia, França,
Suïssa.

Com á criteri general en lo administratiu y financier,
adaptació dels serveys públichs, y consegüentment el pres-
suposit nacional de gastos (representació diplomática, tri-
bunals, exèrcit, vias de comunicació, ministeris, etc.), á la
pobresa del pays, que no es transitoria, sino irremediable
y constitucional, per lo montanyós de son terror y lo irre-
gular y abressador de son clima, renunciant al empenyo
pueril y tonto d' organisarnos, y gastar com les nacions ri-
ques, que 'ns han fet viure del capital.

Y en quant al detall, concerts ab les regions, impost so-
bre la renda, supressió de reducció de sous á la *congrua*;
supressió de serveys y empleus com axi mateix de les pro-
vincies, de ministeris y direccions, de Universitats, Capita-
nies, Arsenal, Audiencies y Diócessis, unificació y conver-
sió de les Deutes, ensaig de rescat de ferro-carrils, cambi
de destí de la subvenció á la Transatlántica, la cartera del
Banch, los monopolis industrials, les obligacions eclesiás-
tiques ab acort de la Santa Sede, los habers de les Classes
Passives, etc.

Constitució: poder executiu independent de les Cambrés;
Parlaments regionals, autonomia dels Municipis; Concells
sense Ajuntament en los llochs de poch vehinat, segons la
tradició y la costum en una gran part de la Península; re-
ferendum facultatiu en les demés poblacions. Procediment
judicial ab dues soles instancies sense casació; jutges mu-
nicipals lletrats, ab adjunts ó amigables componedors pera
la primera instancia.

Servey de la fé pública y del régimen agregats als jutjes municipals y de districte. Reforma del régimen hipotecari vigent, en be del crèdit territorial, de manera que arribin sos beneficis á la petita propietat, y la gran acabi d'estar sacrificada, acomodant á les condicions de la propietat immoble á Espanya lo sistema tan senzill y barato de la Australia, tal com lo te reclamant lo pays en les dues informacions oficials de 1883 sobre reformes socials, y de 1887 sobre la crisis agrícola y pecuaria. Caducitat dels antichs asientos de càrregas per ministeri de la ley.

Suspensió absoluta é immediata de la venda de bens de Propis dels pobles, com s'ha fet ja en altres nacions, posant terme á la obra de la desamortisació civil, tan desastrosa pera les classes necessitades, y que ha introduhit fonda perturbació en la hisenda municipal. Reconstitució del patrimoni colectiu dels Concells, aplicanthi les lámines de propis; troços de terra repartibles pera 'l'vihinat, sense excloure als menestrals y obrers de la industria, conforme á la costum patria, y á la d'altres pahissos, per exemple Suissa. Exempció d'impostos á les fortunes petites, etc.

Construcció per l'Estat d'una xarxa mes vasta de camins baratos sobre la base dels antichs heretats del passat, com está fet ja fins á Portugal, pera que 's puga anar ab rodas á casi tots los pobles de la Península, aplicant á aquesta atenció les sumes que 's gasten anualment en carreteres costoses.

Atenció intensa y sostinguda als interessos mercantils d'Espanya y als de la seva rassa y civilització en lo mon. estrenyent cada vegada mes los llassos morals que la unexen ab Mègich, Xile, República Argentina y demás nacions hispano-americanes; acudint ab Portugal, si encare s'hi es á temps, á salvar lo que 's puga en ses possessions del Africa Central, y fent causa comú ab França, en lo que toca als problemes del Mediterrani.

Activa propaganda en la mateixa nació, pera persuadirla de que á n'ella li convé tant com á nosaltres la resurrecció y engrandiment d'Espanya, y, per lo tant, que deu prestar-nos aussilis tals, ab el de son mercat de vins; part, perque te invertits aquí capitals fins de 4000 millions de pecetes, part, per esser aquest un mercat d'importancia per la seva industria; part, perque no es lluny el dia en que sa població, casi estacionaria, se veurá anulada y amenassada per la invasió crexent de saxons y germans, y sentirá la necessitat, pera resistir algun temps mes, del esforç orgánich de les gents peninsulars.

VICTORIA PENYA D'AMER (*)

A les dues de la tarde del divendres 28 del prop passat mes d'Octubre, dexá d'existir en aquest mon, la digníssima dama qui fou coneguda ab aquestos noms y ab ells fou aclamada moltes vegades en los principals concursos de nostra renaixensa literaria.

(*) La importancia de la pérdida que han tingut les lletres catalanes ab la mort de la Sra. Penya d'Amer, nos fa trobar insuficient lo tribut que ab aquesta nota satisfém á la seva memoria; y des d'ara anunciám als nostres lectors que, á no tardar, honrarem les planes d'aquest setmanari ab un treball que pensa dedicar al enaltiment dels mérits de la escriptora que plorém, aquella altra dama quin talent y escrits son honor de nostra terra, Dña. Dolors Moncerdá.

L'hermosa ciutat de Palma de Mallorca, vá veurerla naxer als 23 de Mars del 1827, y joyosa contemplá aquella joveneta sempre aplicada en les tasques y labors propies de son sexe, creyenta fervent y práctica en la pietat, al meteix temps que afanyosa en procurar una ilustració, que no son pas gayres les minyones que 's preocupin d'obtenirla entre les dels actuals dies. Un volum de poesies publicat en aquells temps, li dona dret á esser considerada com la primera poetisa mallorquina qui per medi de la premsa s'ha donat á conèixer al públich. Barcelona ha vist com desenrotllades aquelles tan recomenables qualitats morals, era D.ª Victoria, en la verdadera significació de la paraula, la perfecta dona de sa casa, no sols com á muller y mare de familia, sino constituhintse en 'espill de virtuts, tan mes meritories quan mes escàs es veureles practicades. Cristiana de cór, practicá la caritat en la manera que recomana lo Sant Evangeli y no en la forma que ho fa la filantropia moderna, que lo menys que hi busca, es lo goig de veurer estampat son nom en les planes d'un diari. Penetrada de la idea de que la dona pot influir molt en la manera d'esser de la societat, no 's acontentá ab procurar socors al necessitat, sino que exercí també l'apostolat de les idees ab ses composicions poétiques sempre notories per lo depurat gust literari que en sa forma s'advertia com també per la bellesa de sentiments y bon fons moral que n'exposaven ab encantadora ingenuitat.

Y aixís ella, la que may havia dexat d'esser mallorquina, impulsada per un pur y sant amor á la patria, entre totes les poetises nascudes en la centuria que s'acaba en les terres hon la llengua de Ramon Lull, Ausies March y Francesch Eximenis es parlada, fou la primera en donar exemple d'utilisar en sos cants l'idioma propi.

Deu donga al ánima de D.ª Victoria Penya d'Amer l'etern descans, y á sa familia lo consol y la resignació deguda.

MOVIMENT REGIONALISTA

ESPANYA

Catalunya.—Lo diumenge prop-passat, á dos quarts de tres de la tarde tingué lloch á la vila de Pineda una important reunió de propaganda catalanista á la que assistí nombrosíssim auditori, entre 'l'que s'hi veyen los elements de més válua de la vila y molts catalanistes de Calella, Malgrat, Sant Pol y Canet de Mar.

Oberta la sessió, feu us de la paraula nostre decidit company de causa en Victor Pereyra pera esplicar com la *Unió Catalanista* afanyosa de defensar los drets de la terra catalana, buscava en la bona germanor de tots los catalans, un medi de que aviat pugan gosar de la anyorada autonomia. Feu després la presentació dels companys que havían de fer us de la paraula, y acabá ab un entussiasista crit de «Visca Catalunya», que fou contestat ab entussiasme per tots los concurrents.

En Lluís Marsans, esplicá lo perquè existia 'l'Catalanisme, lo que representava y lo que volia. Feu notar les dife-

reñcies que existexen entre catalans y castellans, recordá la oposició que hi há entre 'l caràcter, la llengua, les costums y les tendències d' abdos pobles; explicá lo que es una verdadera nacionalitat, demostrant que 'ls catalans no tenim mes nació que Catalunya, y reasumí lo credo catalanista dihent que sols aném á conquerir la autonomia de la Patria catalana.

Feu us de la paraula á continuació, En Enrich Ciurana, qui després de algunes apropiades consideracions llegí un reduhit extracte del programa catalanista, extenentse en ampliar y demostrar la conveniència y les ventatjes que esperém de son plantejament. Atacá després á les colles polítiques de tots colors, detallant los grans mals que 'ns han ocasionat, afirmant que jamay los catalanistes se confondrían ab los polítichs d' ofici, que viuen y prosperan gracies sols al malehit caciquisme. Acabá excitant als reunits que s' axopluguessen sota la bandera reivindicadora dels drets de Catalunya pera treballar ab fé y constància pera la llibertat de nostra terra.

Tot seguit pujá á la tribuna lo jove escriptor En Ferrán Girbal, que dirigí sa paraula ab preferència al element jove, excitantlo á treballar ab coratge per la victòria de la causa catalana, puix ell es sols qui pot y deu, per ses especials qualitats, fer sacrificis pera nostre tan desitjat triomf. Feu una hermosa defensa de la llengua catalana, que arrancá forts aplaudiments de la concurrència y després de fer menció dels darrers desastres soferts per l' Estat espanyol, afirmá que la situació d' Espanya es avuy la mateixa de un barco que se 'n va fons, essent necessari que tothom procuri salvar la vida, sense preocuparse dels que puguin servir de destorb.

En Joseph Mallofré, començá son discurs combatent clarament lo caciquisme, afirmá que la indiferència dels pobles era la principal causa dels mals que estém passant, va posar de manifest quant odiós es l' impost de consums, atacá los fraus electorals y feu veure ab molta claretat quan indigna es la existencia de la anomenada contribució de sanch. Excitá als reunits á que s' associessen fundant una agrupació catalanista y aconsellá que en ella no s' hi admetés ningú que no pogués anar per tot ab lo cap ben alt.

L' acte que resultá molt animat y que aviat donará fruyt, acabá ab un ben escrit discurs del Sr. Pereyra, donant les gracies als concurrents per sa assistència al acte.

—L' Ajuntament del Vendrell en sessió del día 22 del mes passat, acordá per unanimitat comunicar á la Diputació provincial de Barcelona que aquella corporació s' adheria á la petició del Ajuntament de Reus, favorable á l' establiment d' una Diputació general de Catalunya.

—La «Academia de la Verge de Montserrat y Sant Lluís Gonzaga» ha quedat encarregada de la direcció de les escoles nocturnes de la Parroquia major de Santa Agna pera joves treballadors.

Desde 'l dilluns vinent día 7, además de les classes que ja 's donavan,—llegir, escriure, comptes y dibuix lineal, de figura y de paissatge,—tots els dies de feyna 's donarán unes conferencies especials pera treballadors, sobre punts de Relligió, principis de comptabilitat, conexements generals de les arts, sociologia, economia política, elements de ciències físiques, geografia, historia y literatura, per els senyors, Mossen Joseph Alfons Gatell, Phre., D. Pau Bertran, D. Ramón Colom, D. Manuel Massó y algun altre.

Además, cada diumenge á les 5 de la tarde, els esmentats

senyors, per torn, donarán conferencies més ampliades de les matexes materies, pera tots els joves treballadors, que vullan aprofitarsen, encare que no sían dextres de dites escoles.

Aquestes conferencies serán fetes en nostra llengua catalana.

—La Associació de propietaris del Centre del Ensanxe d' aquesta ciutat, en sa contesta en la actual informació oberta per nostra Diputació provincial, se declara favorable á la descentralisació administrativa, sempre que la acompanye la reforma de la ley electoral en sentit contrari al parlamentarisme.

—Nostre benvolgut company de causa En Antoni Serra de Manresa, ha tingut la desgracia de perdre á son senyor pare, que poch's dies enrra morí en la vila de Navarres.

Acompanyám á nostre amich en lo dol que experimentan y desitjám que 'l bon Deu haja concedit un etern descans á la ànima del finat.

—En lo darrer Certàmen de la Associació Literaria de Girona, han obtingut premi les següents composicions catalanes:

«Lo cant de la terra,» d' En Francisco Viver; «Lo mal remensa,» d' En Francesch Ubach y Vinyeta; «Lo parlament de Casp,» d' En Eduart Puig y Deulofeu, y «Boyra y sol,» d' En Antoni Bori y Fontestá.

Además han sigut distingits ab accèssits per treballs escrits en catalá, En Eduart Girbal, En Arthur Masriera, En Narcís de Fontanilles, En Antoni Vives, En Angel Tremols y En Joan Manel Casademunt.

—En la sessió celebrada per nostra Diputació provincial lo día 3 d' aquest mes, lo senyor Garriga, després de manifestar que la Diputació estaria al costat del President, sobretot are que la seva gestió la considera mes difícil per lo trist estat á que havia arribat Espanya, va dir que para contrarrestar aquestes difícils circumstàncies devia treballar desplegant noves energies para conseguir la reorganisació y descentralisació de les corporacions provincials, fins á obtenir lo plantejament d' una Diputació única en cada regió histórica d' Espanya, ab atribucions autonòmiques, tan complertes que contés ab forces suficients dins de sa esfera propia pera viure completament allunyada de la política general del Estat.

Va parlar després lo senyor Benet y Colom fent constar que les corrents descentralisadores que avuy tot ho dominan, contribuïrían en gran manera á la administració perfecta dels interessos que 'ls hi estavan encomanats.

—La Societat Barcelonina d' Amichs de la Instrucció ha dirigit al ministre de Foment una exposició demanant que 'l nomenament de mestres de les escoles establertes en les regions ahon no 's parli 'l castellá, no recaigan á favor de persones que no comprenen ó parlen l' idioma regional, pera evitar los perjudicis que en cas contrari resultan á la inteligencia dels dextres y al perfeccionament de la ensenyança.

—La Agrupació Catalanista de Sant Feliu de Codinas ha felicitat al Ajuntament de Sant Antoni de Vilamajor per haver rotulat en catalá alguns carrers d' aquesta darrera població.

—En la botiga que 'ls Srs. Comas y C.^a tenen en lo carrer de Ferrán VII, hi ha exposada una ben combinada alegoria destinada á la sala principal del «Colegi de Sant Jordi» que ha fundat nostre benvolgut company de causa En

Francisco Flos y Calcat. En la esmentada alegoria, s'hi veu un escut de Catalunya sobre 'l que corra una cinta ab lo lema «Alabem á Deu y á la Patria», sortint del mitj de la corona una ben acabada imitació d' una antiga creu processonal d' istil románich. Es un treball de molt bon gust y d' excelent execució que honra al autor del projecte senyor Flos y als artistes Srs. Riera y Oliva que l'han executat.

—Lo dia 2 d'aquest mes morí á Sabadell la virtuosa senyora, Na Teresa Folguera, Viuda de Durán y mare de nostres benvolguts amichs y companys en catalanisme, En Enrich y En Modest Durán y Folguera. Era la difunta fundadora y presidenta de la conferencia de St. Vicens de Paul de Sabadell, essent molt estimada per son esperit caritatiu.

Al donar á nostres amichs nostre més sentit pésam, demanam á nostres llegendors preguen al bon Deu peral' etern descans de la finada.

—Lo diumenge prop passat se reuní en la sala del Consistori Nou de nostra Casa-Ciutat, l' honorable Cos d' Adjunts dels Jochs Florals de Barcelona y després d' aprobar la acta de la sessió anterior y 'l darrer estat de comptes, foren elegits pera constituir lo Consistori de 1899 los senyors següents;

Mantenedors.—Dr. Joseph Torras y Bages. Pvre., En Joseph Martí y Folguera, En Francesch Matheu, En Jaume Massó y Torrents, En Lluís Millet y En Claudi Planas y Font.

Suplents.—En Gabriel Alomar y Vilallonga, En Lluís Via, En Joseph Berga y Boada y En Joseph Pujol y Brull.

S' acordá posar á la discussió en una sessió extraordinaria una proposició dels adjunts En Felip Bertrán y d' Amat, En Joseph Estanyol y En Francesch Carreras y Candí, relativa á la fundació d' un premi adjudicable cada tres anys al millor treball en prosa sobre assumpto ó época de la historia de Catalunya.

ESTRANGER

Austria-Hungria.—La composició dels dos grans grups en que está dividit lo Parlament de Viena ha cambiat notablement, puix ha esclatat una divisió entre 'ls components del grupo centralista que ha demostrat una vegada mes que la famosa solidaritat alemanya no existia. A conseqüència d' aquesta divisió los alemanys populistes s' unirán als nacionalistes que segueixen á En Wolf y á En Schöenerer; los antisemites als alemanys clericals quins formen part de la majoria autonomista, y 'ls progressistes als alemanys constitucionals.

Per lo contrari, los qui formen la majoria (eslaus, txechs y alemanys clericals) están perfectament units.

—Pera compendrer fins ahon arriba la excitació entre 'ls txechs y 'ls alemanys n' hi ha prou ab conixer lo que passá dies enrera: Una pila de reservistes txechs, al passar revista varen negarse á contestar en llengua alemanya persistint en contestar en txech per quina causa foren arrestats.

—Los 75,000 txechs que residexen á Viena tenen ja inaugurada la seva casa nacional (Narodni Dum.)

En l' acte de la inauguració lo diputat Kurz va pronunciar un discurs, que fou aplaudidíssim, en la sala de festes de la casa adornada ab colors nacionals y ab los escuts de Bohemia, Moravia y Sillessia. Lo bust d' En Palakry hi figura en lloch preminent.

Los assistents á la inauguració manifestaren son entusiasme per la creuada empresa contra 'ls alemanys en nom del principi de la igualtat de drets.

—En la Cambra húngara, lo baró de Bauffy obtingué en la votació d' una proposició ministerial una nutrida votació puix foren 137 los vots favorables y 48 los contraris ab tot y la Unió d' En Kossuth y d' En Apponyi. Aquesta votació indica que 'l govern disposa d' una important majoria més no vol dir açó que la gestió parlamentaria no li dongui mals de cap. Efectivament; fá alguns dies que la oposició ha comensat una campanya obstruccionista contra 'l ministeri Bauffy ab motiu de la seva actitud en lo referent al compromís austro-húngar.

Creta.—L' ultimatum de les potencies acaba de tenir satisfacció en son punt fonamental: en la evacuació de les tropes turques. Les últimes expedicions s' están embarcant á hores d' are, y, resolta aquesta qüestió torna á parlar-se de qui será 'l designat pera governador en delegació del Sultá. La candidatura del príncep Jordi, torna á presentarse ab més probabilitats d' éxit que may.

¡Quina casualitat! En aquestos darrers dies hem vist barrejades en les planes dels diaris les notícies de la evacuació de Creta per les tropes turques, ab les de la evacuació de les Antilles per les tropes espanyoles.

¿Son dos fets aquestos que no tenen cap mes relació que la simultaneïtat ó hi ha entre ells relacions mes íntimes? Que Espanya y Turquia caminen per un mateix camí no hi ha pas cap dupte, puix si algun n' hi hagués, l' esvahiria la consideració de les desmembracions que constantment va sufrint una y altre: los pobles sotmesos al domini turch, tant bon punt tenen forces, miren de emanciparse creyent aquesta dominació com una rémora per son progrés; igual, exactament igual passa ab los pobles sotmesos á la sobe-rania espanyola. Les tropes turques abandonen á Creta per manarho axis les potencies europees; los soldats espanyols surten de Cuba per exigirho la República nort-americana. Les tropes turques van senyalades ab l' estigma del crim; les espanyoles ab la vergonya de la derrota. La immoralitat en la administració, la opresió, la tiranía feu nexer en lo cor dels cretenchs l' odi á Turquia; causes semblants portaren als cubans á revoltarse contra Espanya.

¡Com s' encarrega la realitat de confirmar lo que digueren alguns que Espanya era la Turquia d' Occident!

F. CAMBÓ.

DIETARI DEL PRINCIPAT

Dia 30.

Te lloch en nostra Universitat literaria una solemne sessió necrológica en honor del ilustre escriptor catalá En Pau Pífferrer.

La biografia llegida es original d' Mossen Climent Costejon y además se dona també lectura d' un treball d' En Joaquím Rubió y Ors, considerant á Pífferrer com á possessor de grans sentiments estéticos.

NOVEMBRE.—Dia 2.

Se constitueix la Diputació provincial de Barcelona.

Dia 3.

Son elegits, president de nostra Diputació provincial, En Darí Rumeu; vice-president, En Agustí Viñamata; y secretaris, En Ferrán Fabra y En Joseph Espinós.

La Catalana.—Imp. de J. Puigventós.—Dormitori St Francesch, 5.